

CSÍKSZENTMIHÁLYI RÓBERT

szobrászművész

Budapest, 1940. január 5. –

A Szentendre Város Díszpolgára kitüntetést 2007-ben vette át

Édesapja Fiumében élő magyar, édesanyja olasz volt. A család a II. világháború utáni Budapesten nehéz körülmények közé került, mert apját két és fél évre Ukrajnába hurcolták.

Sokat és jól rajzolt, ezért szülei a Képzőművészeti Gimnáziumba írták be, díszítő szobrász szakra. Harmadik felvételi után vették fel a Képzőművészeti Főiskola szobrász szakára, ahol Pátzay Pál és Szabó Iván voltak a mesterei, 1965-ben diplomázott.

1964-ben vásárolta meg Szentendrén azt az akkor még városszélinek számító telket, melyen túl már csak kukoricaföldek voltak. (A 70-es években itt épült meg a Püspökmajori lakótelep). Ma is jórészt saját kezével épített házában és műtermében él és alkot.

Családi kötődései miatt is vonzódott a mediterrán világhoz, háromszor (1972-ben a Római Magyar Akadémia ösztöndíjával, majd 1978-ban és 1982-ben) volt olaszországi, 1980-ban görög tanulmányúton, de járt Svédországban (1980) és Indiában (1982) is.

Pályája kezdetén Borsos Miklós és Medgyessy Ferenc figuratív munkássága hatott rá. Ebben az időben szobrai főként mészkőből és fából készültek, csak később, szakmai sikerei után tudott nemesebb (drágább) alapanyagokhoz, márványhoz és bronzhoz nyúlni. Korai korszakának emblemikus darabja *A csiga bemutatása* című archaikusan tömör, kis mérete ellenére is monumentális szobra, melyet egy építkezés alapanyagai között talált süttői márványdarabból faragott ki, s melynek kuporgó nőalakja az anyagba belekövesedett ammoniteszt tartja a kezében.

Formailag az absztrakció és az expresszivitás irányába mozdul el (de soha nem vált nonfiguratív művésszé) az 1975-ben készült *Aréna* című sorozata, amely ló és lovas küzdelmét dolgozza fel.

Életművének kiemelkedő darabjai a szakrális művek. 1980-ban megbízták a római Szent Péter bazilika altemploma Magyarok Nagyasszonya kápolnájában elhelyezendő, kevésbé közismert magyar szenteket (Boldog Erzsébetet, Boldog Dominici Jánost, Boldog Hedviget) bemutató mészkő domborművek elkészítésére. A kápolna mára – köszönhetően Csíkszentmihályi Róbertnek is – valódi zarándokhellyé vált. Dr. Soós János – Ányos kérésére készítette el a Szentendrei Ferences Gimnáziumba *Assisi Szent Ferenc* szobrát (1984), s az évszázadok során sablonná vált ábrázolásmódot elkerülve itt Ferenc nem a madarakkal társalog, hanem a meghajlított fán hegedülve átszellemülten énekel.

Gyakran kapott megrendelést emlékművek készítésére is. Ezek az új szemléletű, a korábbi kötelező sablonoktól ugyancsak mentes (emiatt kritikusan szerint deheroizáló) művek gyakran az elmúlást, a pusztulást materiálisan is felidéző, rozsdásodó öntöttvasból készültek. Sok – nem szakmai, inkább érzelmi – vitát kiváltó műve az 1974-es, 1997-ben újraöntött megrázó erejű *Hósi emlékmű*, melyet Szentendre II. világháborús emlékműveként állítottak fel a Kálvária-domb tövében.

A 70-es, 80-as évek fordulóján a korszak művészetében is gyakori sorozatokat alkotott, melyek a viaszveszejtéses öntési eljárás következtében különlegesen finom részletgazdagsággal készültek (*Idő I-XXIV.*). Ezekben a kisplasztikákban már sokszor megnyilvánult Csíkszentmihályi szarkasztikus humora is (*Trófeák* sorozat).

Művészetének groteszk és ironikus vonulatához tartoznak a rendkívül sikeres ember-állat ötvözetek is, melyeket kisplasztikákban és nagyobb méretű kő-, gránit- és bronzszobrokban is megvalósított. Ezekben a humanoid és animális jegyek szellemes keverése segítségével különböző emberi tulajdonságokat portré-szerűen megjelenítő műveiben érzékeny jellemábrázoló készsége és – elkerülve a sértő gúny minden formáját –, mély emberszeretete mutatkozik meg.

Munkásságában meghatározó helyet foglal el az éremművészet. Szinte a filmkamera optikáján keresztül láttatott térkivágat, az érmek formai határain belül kialakított kompozíció a művész távolságtartó, megfigyelő szemléletére utal.

Csíkszentmihályi Róbert gazdag életművét számos díjjal ismerték el. A magyar és nemzetközi szobrászati kiállítások „dobogós” helyezései mellett 1975-ben Munkácsy-díjat, 1988-ban Budapest Főváros Művészeti díját kapta meg, 1983-tól Érdemes Művész; 2001-től Kiváló Művész, 1995-ben a Múcsarnok szobrász koszorúját kapta meg. A Kossuth-díjat 2013-ban vehette át.

2014-től a Nemzet Művésze

Irodalom:

Nagy T. Katalin: Csíkszentmihályi Róbert. Magánkiadás, 2005